Rok III LUTY 1939 Nr 2

PRZEGLĄD DEWIZOWY

MIESIĘCZNIK

Redaktor
STANISŁAW ETTINGER
Adwokat

TREŚĆ NUMERU:

KSIĘGARNIA POWSZECHNA
DZIEŁ PRAWNICZYCH I EKONOMICZNYCH
WARSZAWA — PLAC NAPOLEONA 1

Dr Józef Świdrowski

Istota i zakres działania reglamentacji dewizowej

Definicja reglamentacji dewizowej nastręcza duże trudności, które wynikają z kilku powodów. Reglamentacja dewizowa, ściśle biorąc, stanowi technikę, narzędzie używane celem realizowania pewnych konkretnych postulatów, wysuwanych przez politykę gospodarczą, zazębia się o cały szereg kwestyj prawnych, polityczno-gospodarczych i polityczno-społecznych. Często przy definiowaniu reglamentacji dewizowej wychodzi się nie z założeń technicznych, ale określa się ją na podstawie zadań, jakie ma spełniać, czy też dziedzin działalności gospodarczej, jakie ma regulować. Stąd wynika wiele nieporozumień, niejednokrotnie podana definicja nie zawiera istotnych elementów. Ponadto wprowadzenie reglamentacji dewizowej wywołuje szereg nieprzewidzianych wtórnych skutków w dziedzinie ekonomicznej i prawnej, co znów nasuwa zastrzeżenia co do podanej definicji i stawia pod znakiem zapytania celowość i słuszność sformułowanych określeń. Te wszystkie trudności nie mogą powstrzymać nas od podania odpowiedniego i właściwego określenia reglamentacji dewizowej. Być może najsłuszniej jest wyjść z kryteriów czysto technicznych, dopiero tak stworzona definicja pozwala uchwycić istotny sens reglamentacji dewizowej i zrozumieć jej właściwy zakres.

Przez reglamentację dewizową należy rozumieć częściowe lub całkowite regulowanie na drodze administracyjnej sposobu i wysokości dokonywanych płatności międzypaństwowych. Tak więc reglamentacja dewizowa ma za zadanie nie tylko regulowanie przypływu i odpływu dewiz, ale kontrolowanie i wyznaczanie obrotu płatniczego z zagranicą niezależnie od sposobu regulowania należności. Tutaj chodziło by nie tylko o płatności, dokonywane przy pomocy dewiz, lecz także na drodze beztransferowego clearingu, transakcyj wiązanych itp.

Reglamentacja dewizowa tak szeroko rozumiana rozpada się na dwie metody regulowania płatności: transferowe i beztransferowe. Transferowa reglamentowana metoda regulowania zapłat polega na tym, że wszystkie lub niektóre kategorie na-

bywców lub posiadaczy dewiz są obowiązane odprzedawać je odpowiednim instytucjom (bankowi emisyjnemu, uprawnionym bankom, tzw. bankom „dewizowym", czy też „agentom dewizowym"); dysponowanie nabytymi w sposób przymusowy dewizami jest zastrzeżone zasadniczo „centrali dewiz", centralnemu organowi, wykonywującemu reglamentację dewizową, a w pewnych granicach i niektórym bankom. Równocześnie istnieje możność zakupienia odpowiedniej sumy dewiz w określonym rodzaju pieniądza zagranicznego po kursie oznaczonym na wypłaty zagraniczne, które, zgodnie z przepisami dewizowymi czy też decyzją władzy dewizowej, mogą być dokonane w dewizach.

Niektórych określonych płatności nie wolno dokonywać na drodze transferowej. W tym wypadku często stosuje się metody beztransferowe. Metoda beztransferowa polega na tzw. clearingu beztransferowym względnie kompensacie. Clearing beztransferowy polega na tym, że dłużnicy w stosunku do określonego kraju zagranicznego wpłacają należne sumy do specjalnej instytucji clearingowej, która z funduszu tak stworzonego reguluje należności wierzycieli krajowych w stosunku do danego kraju zagranicznego.

Kompensata czyli transakcje wiązane w szerokim tego słowa znaczeniu oznaczają bezpośrednie, dokonywane za zgodą odpowiedniej władzy reglamentującej obrót płatniczy z zagranicą, rozrachowywanie należności przez dłużnika krajowego z wierzycielem krajowym w stosunku do zagranicy. Najczęściej przy pomocy transakcyj wiązanych rozrachowywane są należności, powstałe w związku z obrotem towarowym; bywają jednak wypadki, że dług mógł powstać w związku z uprzednio wyświadczoną usługą lub zaciągniętą pożyczką.

Przy reglamentacji dewizowej często zjawiają się tzw. rachunki zablokowane. Polegają one na tym, że pewne należności w stosunku do zagranicy wpłaca się na specjalne konta w wyznaczonych instytucjach; dysponowanie sumami, znajdującymi na rachunkach zablokowanych, jest ograniczone albo też całkowicie zakazane. Przy pomocy sum zablokowanych pragnie się osiągać kilka celów: 1) spłacić pewne należności obywatelom zagranicznym przez skompensowanie ich określonymi płatnościami, względnie użyć ich na dokonanie pewnych wydatków w kraju (np. zainwestowanie); 2) służą one jakby rejestrowaniu tych należności obywateli krajowych w stosunku do zagra-

nicy, których nie wolno regulować przy pomocy metod wyżej omówionych; równocześnie w ten sposób przeciwdziała się przekazywaniu należności za granicę przy pomocy środków, niezgodnych z obowiązującymi przepisami reglamentacji dewizowej; 3) mają świadczyć o gotowości zapłacenia przez dłużników krajowych należności zagranicznych, na przeszkodzie przekazaniu tych należności stoi brak odpowiednich zapasów pieniądza zagranicznego; 4) równocześnie pozwalają na zwalnianie dłużników krajowych od ryzyka kursowego w wypadku dewaluacji pieniądza krajowego; wpłacenie na rachunek zablokowany sumy należnej wierzycielowi zagranicznemu jest niejednokrotnie uważane za równoznaczne z uiszczeniem długu.

Dotychczas mówiliśmy o reglamentacji dewizowej jako o metodzie regulowania na drodze administracyjnej sposobu i wysokości dokonywanych płatności międzypaństwowych. Z doświadczenia wiemy, że do zakresu reglamentacji dewizowej należy regulowanie i krajowych transakcyj, dokonywanych dewizami, złotem i gotówkowym pieniądzem zagranicznym. Jednak to regulowanie stanowi tylko środek pomocniczy dla osiągnięcia istotnego celu: częściowego lub całkowitego kontrolowania obrotu płatniczego z zagranicą, uczynienia tej kontroli jak najbardziej skuteczną i ścisłą.

Zazwyczaj reglamentację dewizową stosuje się dla osiągnięcia dwóch celów (jest to słuszne przynajmniej w początkowym stadium reglamentacji dewizowej). Pierwszym celem, jaki pragnie się osiągnąć przy pomocy reglamentacji dewizowej, jest równoważenie bilansu płatniczego. Tak ujęta reglamentacja dewizowa stanowi narzędzie wyznaczania, zgodnie z postulatami polityki gospodarczej danego kraju, wielkości niektórych lub też wszystkich pozycyj bilansu płatniczego. Jako narzędzie tej polityki, musi ona być odpowiednio związana z innymi środkami, jakimi ta polityka dysponuje, jak np. polityką celną, kontyngentowaniem importu towarów, forsowaniem eksportu, wyznaczaniem ruchu turystycznego na drodze administracyjnej (np. przez określanie maksymalnej ilości osób, jakie mogą wyjechać za granicę w danym okresie czasu). Zależnie od tego, jaka metoda wyznaczania bilansu płatniczego jest użyta i do jakich pozycyj bilansu płatniczego jest zastosowana, skuteczność jej jest większa lub mniejsza. Niewątpliwie metoda transferowa reglamentacji dewizowej jest o wiele skuteczniejsza

przy wyznaczaniu pozycyj, które powodują zmniejszenie rezerw dewizowych, pozostających do dyspozycji centrali dewiz, niż przy określaniu pozycyj, które pociągają ich wzrost. Stosowanie metod beztransferowych wprawdzie bezpośrednio nie oddziaływa na wielkość rezerw dewizowych kraju, jednak jest związane z różnymi niedogodnościami, z których najbardziej zwracają uwagę tzw. zamrożenia przy clearingu beztransferowym, tj. taki stan rzeczy, przy którym fundusze clearingowe są niedostateczne dla zaspokojenia pretensyj wierzycieli krajowych czy też zagranicznych.

Reglamentacja dewizowa względnie liberalnie zastosowana tylko do niektórych pozycyj bilansu płatniczego nie daje zadowalających rezultatów, zwłaszcza jeśli następuje dosyć duży, stały odpływ kapitałów z kraju. Przy częściowej reglamentacji dewizowej ograniczenia dewizowe są przekraczane, ci, którzy oficjalnie nie mają prawa otrzymywać dewiz na regulowanie pewnych płatności czy też przenoszenie swych kapitałów za granicę lub dokonywanie tezauryzacji w pieniądzu zagranicznym lub złocie, czynią to drogą pośrednią, prywatnie rozrachowywując się z tymi, którzy mając za granicą dewizy są gotowi je odstąpić. Reglamentacja dewizowa, celem spełnienia swych zadań, zwłaszcza gdy bilans płatniczy staje się pasywny na skutek zjawienia się i oddziaływania nadzwyczajnych przyczyn, jak ucieczka od pieniądza krajowego, musi objąć możliwie jak najwięcej pozycyj, w przeciwnym wypadku jest obchodzona i wówczas nie tylko nie pozwala na równoważenie bilansu płatniczego, ale ponadto pociąga wiele strat, trudności gospodarczych i niedogodności technicznych.

Drugim celem, jaki chce się osiągnąć przy pomocy reglamentacji dewizowej, jest utrzymanie kursu zagranicznego pieniądza na poziomie, uważanym za odpowiedni przez władzę monetarną. Reglamentacja dewizowa, zastosowana w tym celu, stanowi jedno z wielu narzędzi polityki kontrolowania i wyznaczania kursu waluty. Należy podkreślić, że reglamentacja dewizowa jako narzędzie wyznaczania niektórych lub też wszystkich pozycyj bilansu płatniczego, właściwie obejmuje również wyznaczanie kursu waluty, to jest stosunku, po jakim następuje rozrachowywanie poszczególnych aktywnych i pasywnych pozycyj bilansu płatniczego, wyrażonych w jednostkach pieniężnych różnych krajów.

Nasuwa się pytanie, w jakim stopniu udaje się utrzymać kurs waluty przy pomocy reglamentacji dewizowej. Aby na to pytanie odpowiedzieć, przede wszystkim trzeba wyjaśnić, co to jest kurs waluty nie z technicznego punktu widzenia, ale z punktu widzenia istoty tego zjawiska, dlaczego jednostka pieniężna kraju A jest wymieniana na **n** jednostek pieniężnych kraju B? Czy tego rodzaju stan rzeczy i urządzenia, zapewniające wymienialność pieniądza jednego kraju na drugi w określonym stosunku, można utrzymać bez oddziaływania na całokształt stosunków gospodarczych i monetarnych, czy zjawiska same się tak układają, że kurs waluty raz wyznaczony i ustalony utrzyma się na zawsze?.

Wprowadzimy, celem wyjaśnienia tych zagadnień, pojęcie pomocnicze: gospodarczo uzasadniony kurs waluty. Przez niego rozumiemy taki kurs, przy którym w danych warunkach politycznych, polityczno-gospodarczych i społecznych równowaga bilansu płatniczego jest osiągana przynajmniej w dłuższych okresach czasu.

Z definicji kursu waluty wynika, że zmiana warunków politycznych, gospodarczych lub społecznych, zarówno w kraju jak i za granicą, powoduje, że kurs waluty może stać się gospodarczo nieuzasadniony, równowaga bilansu płatniczego jest zakłócona.

Wówczas ma miejsce jeden z dwóch następujących wypadków: kurs waluty gospodarczo nieuzasadniony staje się nadwartościowym lub też podwartościowym. Przez nadwartościowy kurs waluty rozumie się taki stosunek wymienny pieniądza krajowego do zagranicznego, przy którym siła nabywcza pieniądza krajowego za granicą jest wyższa od siły nabywczej w kraju.

Kurs waluty może być też podwartościowy; jest to taki stosunek wymienny pieniądza krajowego do pieniądza zagranicznego, przy którym siła nabywcza pieniądza krajowego za granicą jest niższa od siły nabywczej tego pieniądza w kraju.

W każdym z tych wypadków bilans płatniczy jest niezrównoważony, w pierwszym zjawia się ujemne saldo, w drugim zaś — saldo dodatnie. Oczywiście saldo ujemne bezpośrednio powoduje trudności gospodarcze i wymaga szybkiego zastosowania środków zaradczych, natomiast saldo dodatnie połączone jest z mniejszymi niedogodnościami gospodarczymi.

Równowagi bilansu płatniczego można bronić w dwojaki sposób: 1) przy pomocy zmiany kursu waluty. Sposób ten wówczas z powodzeniem daje się zastosować, gdy nierównowaga bilansu płatniczego następuje na skutek zjawienia się kursu waluty gospodarczo nieuzasadnionego; wyrazem tego stanu rzeczy jest kształtowanie się cen w kraju towarów eksportowanych na takim poziomie, że przestają one być konkurencyjne na rynkach światowych, zmniejszenie się turystyki w związku z wysokimi krajowymi kosztami utrzymania itp. Dzięki zmianie kursu waluty zmienia się odpowiednio wielkość niektórych lub też wszystkich pozycyj bilansu płatniczego, tak że jego równowaga jest znów przywrócona. Stosowanie tego sposobu nieraz jest łączone z pomocniczymi środkami celem osiągnięcia dobrych wyników; 2) jeśli natomiast nierównowaga bilansu płatniczego nie została wywołana kształtowaniem się kursu waluty na poziomie gospodarczo nieuzasadnionym, ale np. wycofywaniem kapitałów, ucieczką od pieniądza krajowego do złota i dewiz, wyrażającą się przede wszystkim w dokonywaniu lokat za granicą i tezauryzowaniu gotówkowego pieniądza zagranicznego i złota, wówczas równowaga bilansu płatniczego może być dokonana przy pomocy bezpośredniego wyznaczania niektórych lub też wszystkich pozycyj bilansu płatniczego, to jest stosowania reglamentacji dewizowej w znaczeniu węższym lub też szerszym. Są wypadki, gdy należy zastosować równocześnie obydwa środki: zmianę kursu waluty i reglamentację dewizową.

Z rozważań powyższych wynika, że utrzymywanie kursu waluty na niezmiennym poziomie przy pomocy reglamentacji dewizowej niezawsze może dać pożądane rezultaty; kurs waluty, odbiegający od kursu gospodarczo uzasadnionego w danych warunkach i czasie, staje się fikcyjny, wymaga wielu wysiłków i kosztów celem wymuszenia go i narzucenia przy dokonywaniu płatności i rozrachunków z zagranicą, często w końcu zjawia się konieczność zrezygnowania z jego obrony, co nieraz jest dokonywane w sposób pośredni i okólny.

Wyżej przedstawiona została istota i zakres reglamentacji dewizowej z punktu widzenia technicznego. Reglamentacja dewizowa jako narzędzie regulowania obrotów płatniczych z zagranicą jest ściśle związana z wieloma problemami gospodarczymi i bezpośrednio lub pośrednio łączy się z polityką ekonomiczną w wielu dziedzinach. Obecne rozważania stanowią

jedynie punkt wyjścia dla dalszych rozważań na ten temat, tutaj staraliśmy się tylko określić właściwy charakter i znaczenie reglamentacji dewizowej pojętej jak najszerzej.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 24 lipca 1936 r.

o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

(Dz. U. R. P. Nr 57 poz. 419)

w brzmieniu zmienionym przez Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1939 r.

(Dz. U. R. P. Nr 7 poz. 40)

Na podstawie art. 22 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249) zarządza się co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. (1) Przedsiębiorstwa bankowe, uprawnione przez Ministra Skarbu do zajmowania się handlem zagranicznymi środkami płatniczymi, otrzymują nazwę banków dewizowych lub agentów dewizowych, zależnie od zakresu udzielonych im uprawnień. Uprawnienia banku dewizowego lub agenta dewizowego są udzielane indywidualnie w formie pisemnych dekretów.

(2) Uprawnienia banku dewizowego, jeżeli dekret o udzieleniu tych uprawnień żadnych w tym względzie ograniczeń nie zawiera, obejmują: dokonywanie wszelkich transakcyj zagranicznymi środkami płatniczymi z Bankiem Polskim i z innymi bankami dewizowymi, nieograniczony skup w kraju zagranicznych środków płatniczych, jak również — w przypadkach przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu i z zachowaniem właściwych jego przepisów — sprzedaż zagranicznych środków płatniczych, zakup ich za granicą oraz wykonywanie zleceń, wchodzących w zakres obrotu pieniężnego z zagranicą.

(3) Uprawnienia agenta dewizowego obejmują nieograniczony skup w kraju pieniędzy zagranicznych.

(4) Uprawnienia banku dewizowego są udzielane pod warunkiem odprzedawania przez bank dewizowy Bankowi Polskiemu na jego żądanie posiadanych w kraju bądź za granicą zagranicznych środków płatniczych oraz wszelkich należności od zagranicy.

(5) Uprawnienia agenta dewizowego są udzielane pod warunkiem odprzedawania przez agenta dewizowego Bankowi Polskiemu lub bankom dewizowym w terminach określonych przez Komisję Dewizową posiadanych w kraju bądź za granicą zagranicznych środków płatniczych oraz wszelkich należności od zagranicy.

(6) Przedsiębiorstwa bankowe korzystają z udzielonych im uprawnień dewizowych od chwili doręczenia im dekretu o udzieleniu tych uprawnień, tracą zaś uprawnienia dewizowe od chwili doręczenia im dekretu o cofnięciu tych uprawnień. Ograniczenie lub zawieszenie posiadanych uprawnień dewizowych następuje z chwilą doręczenia przedsiębiorstwu bankowemu odpowiedniego dekretu.

§ 2. (1) Komisja Dewizowa składa się z przewodniczącego, dwóch członków oraz dwóch zastępców członków. Przewodniczącego oraz jednego członka i jednego zastępcę członka mianuje Minister Skarbu. Prezes Banku Polskiego mianuje jednego członka i jednego zastępcę członka, przy czym członek mianowany przez Prezesa Banku Polskiego jest zastępcą przewodniczącego. W miarę potrzeby zarządzeniami Ministra Skarbu może być powyższa liczba członków i ich zastępców zwiększona, jak również mogą być tworzone ekspozytury Komisji w składzie, ustalanym tymiż zarządzeniami.

(2) Szczegółowy zakres działania Komisji Dewizowej, tryb urzędowania oraz charakter jej decyzyj określi osobny regulamin, zatwierdzony przez Ministra Skarbu.

(3) We wszystkich przypadkach, w których Komisja Dewizowa jest uprawniona do udzielania zezwoleń na wykonywanie czynności zakazanych lub ograniczonych, zezwolenia rzeczone mogą być przez Komisję udzielane również generalnie zarówno w odniesieniu do pewnej kategorii osób, jak i w odniesieniu do pewnych rodzajów czynności.

II. Kupno i sprzedaż zagranicznych środków płatniczych, walorów i złota oraz przekazywanie pieniędzy za granicę.

§ 3. Osoby fizyczne i prawne, nie posiadające uprawnień banku lub agenta dewizowego, mogą kupować pieniądze zagraniczne oraz dewizy dla celów i w granicach przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, wyłącznie w bankach dewizowych. Sprzedawać posiadane dewizy mogą te osoby tylko bankom dewizowym, pieniądze zaś zagraniczne — bankom dewizowym lub agentom dewizowym.

§ 4. Do wysokości kwot, dozwolonych do wywozu za granicę na zasadzie przepisów § 12, bankom dewizowym wolno sprzedawać osobom, do takiego wywozu uprawnionym, pieniądze zagraniczne i dewizy na koszty podróży za granicę przy zanotowaniu sprzedanej kwoty na paszporcie zagranicznym lub innym dowodzie osobistym, uprawniającym do przekroczenia granicy.

§ 5. Za zgodą Banku Polskiego bankom dewizowym wolno na rachunek własny zamieniać drogą kupna — sprzedaży posiadane za granicą zagraniczne środki płatnicze na inne środki płatnicze zagraniczne lub krajowe (operacje arbitrażowe).

§ 6. (1) Przekazywanie sum pieniężnych za granicę jest dozwolone tylko za pośrednictwem banków dewizowych i poczty z zachowaniem przepisów, zawartych w paragrafie niniejszym.

(2) Banki dewizowe mogą przekazywać pieniądze za granicę bez zezwolenia tylko w kwotach i na warunkach, ustalonych przez Komisję Dewizową.

(3) Przyjmując zlecenie przekazania sumy pieniężnej za granicę, bank dewizowy jest obowiązany odebrać od zleceniodawcy dokumenty, udowadniające cel przekazu i postąpić z nimi w myśl dyspozycyj, udzielonych przez Komisję Dewizową.

(4) Na równi z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę traktuje się sprzedaż dewiz. Sprzedanych przez siebie dewiz banki dewizowe nie mogą wydawać do rąk nabywców, nie posiadających uprawnień banku dewizowego, z wyjątkiem wypadków sprzedaży dewiz na koszty podróży za granicę na podstawie § 12.

(5) Przekazywanie sum pieniężnych za granicę za pośrednictwem poczty wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej.

§ 7. Stawianie do dyspozycji cudzoziemców wszelkich środków płatniczych oraz uskutecznianie jakichkolwiek wypłat w kraju z polecenia cudzoziemców uważa się za równoznaczne z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę i jest dozwolone tylko za pośrednictwem banków dewizowych z zachowaniem przepisów § 6 ust. (2) i ust. (3). Przepis ten nie dotyczy wypłat z polecenia cudzoziemców z ich rachunków, prowadzonych na zasadzie przepisów § 15.

§ 8. Bankom dewizowym i agentom dewizowym wolno kupować w kraju złoto w postaci sztab oraz monet pod warunkiem, że:

a) banki dewizowe odprzedawać będą skupione złoto Bankowi Polskiemu na jego żądanie;
b) agenci dewizowi odprzedawać będą skupione złoto Bankowi Polskiemu lub bankom dewizowym w terminach określonych przez Komisję Dewizową.

§ 9. Wykonywanie dyspozycyj cudzoziemców co do papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, złożonych przez nich na przechowanie u osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju — jest bez zezwolenia zabronione.

III. Wysyłanie za granicę środków płatniczych i innych wartości.

§ 10. (1) Wysyłanie pocztą za granicę krajowych i zagranicznych środków płatniczych, papierów procentowych i dywidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych jest dozwolone tylko za zezwoleniem Komisji Dewizowej w listach (paczkach) wartościowych i poleconych, nadawanych na pocztę do wysłania w stanie otwartym.

(2) Banki dewizowe mogą bez specjalnego zezwolenia wysyłać pocztą za granicę zagraniczne środki płatnicze, a w ramach generalnych lub specjalnych zezwoleń Komisji Dewizowej także krajowe środki płatnicze, papiery procentowe i dywidendowe, kupony od takich papierów oraz książeczki oszczędnościowe — bez obowiązku okazywania zawartości takich przesyłek przy nadawaniu ich na pocztę.

§ 11. (1) Weksle i czeki, wysyłane za granicę na podstawie generalnego lub specjalnego zezwolenia Komisji Dewizowej, powinny być przed wysłaniem opatrzone przez bank dewizowy przewidzianą w zezwoleniu na wysłanie adnotacją, pod którą umieścić należy stempel firmowy banku.

(2) Przepis ustępu (1) nie ma zastosowania do zwracanych za granicę weksli i czeków, które były nadesłane do kraju w celu zainkasowania.

§ 11a. Wysyłanie za granicę złota w stanie przerobionym, platyny w postaci zarówno przerobionej jak i nieprzerobionej oraz kamieni szlachetnych i innych klejnotów jest bez zezwolenia zabronione.

IV. Wywóz za granicę środków płatniczych i innych wartości.

§ 12. (1) Kto przekracza granicę na podstawie osobnego paszportu zagranicznego, ma prawo wywieźć za granicę w ciągu miesiąca kalendarzowego środki płatnicze na sumę, nie przekraczającą łącznie równowartości 100 złotych, chyba że w paszporcie zagranicznym jest zawarte odmienne zastrzeżenie.

(2) Jeżeli przekroczenie granicy następuje na podstawie paszportu zbiorowego, wówczas wszystkie osoby łącznie, przekraczające granicę na podstawie tego paszportu, mają prawo wywieźć za granicę środki płatnicze na sumę, nie przekraczającą w ciągu miesiąca kalendarzowego równowartości 100 złotych, chyba że w paszporcie zagranicznym jest zawarte odmienne zastrzeżenie.

(3) Kto przekracza granicę na podstawie przepustki granicznej lub podobnego dokumentu, ma prawo wywieźć za granicę sumę, nie przekraczającą w ciągu dnia równowartości 5 złotych.

(4) Kto przekracza granicę na podstawie legitymacji członkowskiej związku turystycznego, ma prawo wywieźć za granicę sumę, odpowiadającą równowartości 30 złotych, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej jak równowartość 100 złotych.

(5) Zasad ustalonych w ustępach poprzedzających nie stosuje się wówczas, kiedy Komisja Dewizowa ustanowiła normy odrębne.

(6) Z uprawnień, przewidzianych w ustępach poprzedza-

jących, mogą korzystać tylko osoby fizyczne, nie będące cudzoziemcami, pod warunkiem, że przekraczają granicę w miejscach do tego przeznaczonych i zgłaszają całkowitą wywożoną kwotę środków płatniczych organom celnym lub ochrony skarbowej pełniącym służbę w miejscach do przekraczania granicy przeznaczonych.

(7) Osoba fizyczna, nie będąca cudzoziemcem, jeżeli korzysta z zezwolenia Komisji Dewizowej na wywóz za granicę środków płatniczych, papierów procentowych lub dywidendowych, kuponów od takich papierów albo książeczek oszczędnościowych i wkładkowych, może ponadto wywieźć za granicę kwotę, do której wywozu jest uprawniona na podstawie ustępu (1), (2), (3), (4) lub (5), jeżeli w zezwoleniu inaczej nie zastrzeżono.

(8) Osoby, przekraczające granicę, są obowiązane zgłosić organom celnym a na granicy polsko-gdańskiej organom ochrony skarbowej: przy wyjeździe z kraju — wszystkie wywożone środki płatnicze, złoto, papiery procentowe i dywidendowe, kupony od takich papierów oraz książeczki oszczędnościowe i wkładkowe, a przy wjeździe do kraju — wszystkie przywożone środki płatnicze, których sprowadzanie z zagranicy do kraju jest zabronione bez zezwolenia, złoto, papiery procentowe i dywidendowe oraz kupony od takich papierów.

§ 13. (1) Cudzoziemiec ma prawo wywieźć za granicę bez zezwolenia Komisji Dewizowej środki płatnicze oraz książeczki oszczędnościowe i wkładkowe, zgłoszone przy wjeździe do Polski i uwidocznione na imiennym zaświadczeniu właściwego urzędu celnego lub placówki ochrony skarbowej, stwierdzającym przywiezienie tych wartości z zagranicy do kraju. Zaświadczenie takie w terminie 4-miesięcznym od daty jego wystawienia uprawnia do wywozu tych samych wartości, na które opiewa, przez wszystkie urzędy celne, a na granicy polsko-gdańskiej przez wszystkie placówki ochrony skarbowej.

(2) Przepisu ustępu poprzedzającego nie stosuje się do zaświadczeń wydawanych na granicy polsko-gdańskiej przez placówki ochrony skarbowej, stwierdzających przywiezienie polskich środków płatniczych z Wolnego Miasta Gdańska do kraju. Zaświadczenia takie w terminie 4-miesięcznym od daty ich wystawienia uprawniają do wywozu tych samych wartości, na które opiewają, tylko z kraju do Wolnego Miasta Gdańska.

V. Obrót z zagranicą walutą polską.

§ 14. (1) Cudzoziemcy mogą posiadać rachunki tylko w bankach dewizowych oraz za zezwoleniem w innych instytucjach. Rachunki cudzoziemców noszą nazwę rachunków zagranicznych i mogą być: 1) wolne, 2) zablokowane i 3) inne o specjalnym charakterze na warunkach określonych przez Komisję Dewizową (specjalne). Prowadzenie tych rachunków w walucie obcej jest bez zezwolenia Komisji Dewizowej zabronione.

(2) Przepis ustępu poprzedzającego nie dotyczy rachunków, jakie inne osoby fizyczne i prawne w kraju prowadzą dla cudzoziemców, z którymi mają rozliczenia pieniężne z obrotów towarowych lub innych tytułów. Prowadzenie tych rachunków nie uwalnia od obowiązku uzyskania wymaganego zezwolenia na same czynności, będące treścią księgowania, jak wpłaty, wypłaty, przelewy, przeliczenia itp. Księgowanie nie może prowadzić do kompensaty należności wzajemnych, jeżeli na ich skompensowanie nie uzyskano zezwolenia.

§ 15. Obroty na zagranicznych rachunkach wolnych mogą się odbywać tylko zgodnie z następującymi przepisami:

a) wpłaty osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, powinny być traktowane na równi z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę i mogą być przyjmowane tylko z zachowaniem przepisów § 6 ust. (2) i ust. (3);

b) wpłaty cudzoziemców (przesyłki banknotów z zagranicy) wymagają zezwolenia;

c) kredytowanie równowartością zagranicznych środków płatniczych nabytych zagranicą od posiadacza rachunku (§ 17), jest dozwolone;

d) kredytowanie z tytułu inkasa nadesłanego z zagranicy wekslu lub czeku jest dozwolone, o ile uprawnienie to wynika z adnotacji umieszczonej na wekslu lub czeku zgodnie z § 11 ust. (1); w braku takiej adnotacji zakredytowanie rachunku z powyższego tytułu jest dopuszczalne wyłącznie za zezwoleniem;

e) w granicach znajdującego się na rachunku pokrycia są dozwolone wypłaty na rzecz osób, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, oraz przelewy na in-

ne rachunki zagraniczne wolne, prowadzone w tej samej lub innej instytucji;

f) kupno dewiz na ciężar rachunku wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej.

§ 16. Wpłaty na rzecz cudzoziemców nie odpowiadające przepisom § 15 mogą być przez banki dewizowe przyjmowane wyłącznie na rachunki zagraniczne zablokowane, z których wszelka dyspozycja wymaga zezwolenia, chyba że na warunkach określonych przez Komisję Dewizową jest dozwolone przyjęcie ich na rachunek zagraniczny specjalny.

§ 17. (1) Sprzedaż za granicę wypłat na Polskę w jakiejkolwiek bądź formie jest dozwolona tylko Bankowi Polskiemu i za jego zgodą bankom dewizowym.

(2) Przez pojęcie sprzedaży za granicę wypłaty na Polskę rozumie się zarówno efektywną wypłatę w złotych z polecenia cudzoziemca, jak i wszelkie postawienie sumy pieniężnej w walucie polskiej do dyspozycji cudzoziemca w zamian za otrzymaną od niego do dyspozycji za granicą równowartość w walucie zagranicznej.

§ 18. Zapłata w walucie polskiej długu osobie trzeciej z polecenia wierzyciela — cudzoziemca jest bez zezwolenia zabroniona. Zakaz ten nie dotyczy wypłat z polecenia cudzoziemców z ich rachunków, prowadzonych na zasadzie § 15.

VI. Obowiązek zaofiarowania należności zagranicznych.

§ 19. (1) Zaspokojenie należności od zagranicy za wywiezione towary winno nastąpić w wysokości rzeczywistej wartości tych towarów w zagranicznych środkach płatniczych lub w drodze wypłaty z rachunku zagranicznego wolnego.

(2) Osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, są obowiązane we wszelkiego rodzaju umowach z zagranicznymi odbiorcami towarów (także w fakturach) ustalać zaspokojenie należności w sposób zgodny z przepisem ustępu poprzedzającego.

(3) Eksporterzy są obowiązani zaofiarować do skupu Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu niezwłocznie po otrzymaniu całkowitą kwotę zagranicznych środków płatniczych otrzymanych bądź tytułem całkowitej lub częściowej zapłaty za

wywiezione za granicę towary, bądź też tytułem należności za przyszłe dostawy towarów.

(4) Eksporterzy są obowiązani udowodnić wobec instytucji wskazanej przez Komisję Dewizową:

a) dopełnienie obowiązku przewidzianego w ust. (3) lub otrzymanie całkowitej należności za wywiezione za granicę towary w drodze wypłaty z rachunku zagranicznego wolnego;
b) otrzymanie całkowitej należności za wywiezione za granicę towary w wysokości odpowiadającej rzeczywistej wartości tych towarów, i w tym celu dostarczyć tej instytucji żądanych dowodów i dokumentów oraz udostępnić jej księgi handlowe i korespondencję.

(5) Komisja Dewizowa może zwolnić od obowiązków, przewidzianych w paragrafie niniejszym.

§ 20. (1) Zaspokojenie należności od zagranicy z wszelkich tytułów (z tytułu usług, odszkodowań, umów o ubezpieczenie, rent i emerytur, opłat licencyjnych i praw autorskich, udzielonych pożyczek, dochodów z przedsiębiorstw, dochodów z nieruchomości, dochodów z praw rzeczowych na nieruchomościach, dochodów z kapitałów itp.) winno nastąpić w zagranicznych środkach płatniczych lub w drodze wypłaty z rachunku zagranicznego wolnego.

(2) Osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, zawierając umowę, w której wyniku ma powstać dla nich należność od zagranicy, są obowiązane ustalać zaspokojenie tej należności w sposób zgodny z przepisem ustępu poprzedzającego.

(3) Zagraniczne środki płatnicze otrzymane na zaspokojenie, całkowite lub częściowe, należności od zagranicy, należy niezwłocznie po otrzymaniu zaofiarować do skupu Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu.

(4) Od obowiązków, przewidzianych w paragrafie niniejszym, są wolne:

a) banki dewizowe;
b) osoby korzystające w Polsce z prawa zakrajowości oraz zawodowi konsulowie państw obcych i przydani im zawodowi urzędnicy, jeżeli osoby te posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego;
c) mający miejsce zamieszkania w Polsce obywatele tych

państw, które w zakresie spraw uregulowanych w rozporządzeniu niniejszym bądź w ogóle obowiązków analogicznych nie wprowadziły, bądź nie stosują ich do obywateli Państwa Polskiego.

(5) Komisja Dewizowa może zwolnić od obowiązków, przewidzianych w paragrafie niniejszym.

§ 21. Uzyskane od cudzoziemców kredyty oraz udzielona poręka za spłatę takich kredytów podlegają zgłoszeniu w Banku Polskim w terminie dni 7 od dnia uzyskania kredytu lub udzielenia poręki.

VII. Wykonanie rozporządzenia i nadzór nad wykonaniem.

§ 22. Nadzór nad wykonaniem przepisów rozporządzenia niniejszego sprawują wyznaczone przez Ministra Skarbu władze, urzędy i instytucje. W stosunku do banków i agentów dewizowych nadzór sprawuje Bank Polski — niezależnie od powierzenia nadzoru innym władzom, bankom i instytucjom.

§ 23. Przedsiębiorstwa bankowe są obowiązane stosować się do instrukcyj, wydawanych w ramach rozporządzenia niniejszego przez Komisję Dewizową i Bank Polski. Przedsiębiorstwa te są obowiązane na każde żądanie Komisji Dewizowej, Banku Polskiego oraz władz, urzędów i instytucyj, przewidzianych w § 22, dostarczyć wszelkich danych, wyjaśnień i wykazów, odnoszących się do transakcyj zagranicznymi środkami płatniczymi oraz obrotu pieniężnego z zagranicą.

§ 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 1936 r. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 kwietnia 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250) oraz § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 maja 1936 r. o obowiązku zgłoszenia i zaofiarowania do skupu należności za sprzedane zagranicę towary (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 296).

Z Komisji Dewizowej

Z dniem 1 marca br. opuszcza swe stanowisko członka Biura Komisji Dewizowej p. Andrzej Czaplicki, przechodząc na odpowiedzialne stanowisko w Zjednoczonych Fabrykach Związków Azotowych w Mościcach i Chorzowie.

P. Andrzej Czaplicki został delegowany przez Dyrekcję Banku Polskiego do Biura Komisji Dewizowej od samego początku jej istnienia. Do zakresu czynności p. Czaplickiego, poza wewnętrzną odpowiedzialną pracą przy referowaniu i rozstrzyganiu wniosków dewizowych, należało również przyjmowanie interesantów. Pracę tę, wyjątkowo ciężką i wyczerpującą na skutek olbrzymiej ilości interesantów, dochodzącej do kilkudziesięciu osób dziennie, oraz na skutek wielorakości spraw i zagadnień, wchodzącyh w zakres właściwości Komisji Dewizowej, wykonywał p. Czaplicki nad wyraz sprawnie i starannie, ceniony za swą skrupulatność, ścisłość informacyj i wyjątkowo uprzejmy stosunek do publiczności.

P. Czaplicki odnosił się zawsze przychylnie do naszego pisma, doceniając zadanie jego w dziedzinie popularyzacji prawa dewizowego w szerszych sferach publiczności.

Składamy tą drogą p. Czaplickiemu życzenia dalszej owocnej pracy na nowym stanowisku w Zakładach, będących jedną z najpoważniejszych placówek gospodarczych w kraju.

Ze Związku Banków w Polsce

Warszawa, dnia 24 listopada 1938 r.

OKÓLNIK nr 114

Dotyczy wywozu pieniędzy przez osoby przyjeżdżające do kraju na przejściowy pobyt.

Poniżej podajemy do wiadomości treść pisma Komisji Dewizowej do Związku Banków w Polsce z dnia 22 listopada 1938 r. nr 295 JP/UN:

„W związku z zapytaniem kilku banków dewizowych Komisja Dewizowa wyjaśnia, że osobom posiadającym wprawdzie paszport zagraniczny, wystawiony przez władze w kraju lecz przebywającym stale za granicą (np. na studiach), które przyjechały do kraju tylko na przejściowy pobyt (np. ferie), — nie przysłu-

guje przy powrotnym wyjeździe prawo korzystania z uprawnień, przewidzianych w § 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24.VII.1936 r., gdyż osób tych nie można uważać za osoby zamieszkałe w kraju".

Warszawa, dnia 28 grudnia 1938 r.

OKÓLNIK nr 115

Dotyczy wypełnienia rubryki „kraj przeznaczenia" w zgłoszeniach wywozowych.

Na życzenie Polskiego Instytutu Rozrachunkowego uprzejmie komunikujemy co następuje:

Począwszy od 1 stycznia 1939 r. należy żądać od eksporterów, aby w rubryce „kraj przeznaczenia" potwierdzenia banku dewizowego (egz. V zgłoszenia wywozowego) podawali nazwę kraju, **do którego został wyeksportowany towar,** na poczet którego wpłynęła waluta eksportowa.

W związku z powyższym nie należy potwierdzać na jednym egzemplarzu V zgłoszenia wywozowego łącznie sum uzyskanych na poczet eksportu, dokonanego do kilku krajów.

Od obowiązku podania na egz. V kraju przeznaczenia towaru eksporter może być zwolniony tylko w przypadkach wyjątkowych (np. przy wywozie na skład konsygnacyjny do Gdańska, do strefy wolnocłowej itp.). W tych przypadkach należy umieścić w rubryce „kraj przeznaczenia" odpowiednie wyjaśnienie.

Warszawa, dnia 2 stycznia 1939 r.

OKÓLNIK nr 116

Dotyczy sprzedaży środków płatniczych na legitymacje turystyczne i przepustki graniczne.

Poniżej podajemy do wiadomości treść pisma Komisji Dewizowej do Związku Banków w Polsce z dnia 28 grudnia 1938 r., nr 20313/JP/JZ.:

„W związku z przepisami §§ 4 i 12 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24.VII.1936 r. Komisja Dewizowa zawiadamia, że osobom przekraczającym granicę na podstawie legitymacji turystycznych, przepustek granicznych itp. (§ 12(2) i (3) rozp.) należy sprzedawać zagraniczne środki płatnicze tylko w walucie tego kraju, do którego wyjazd następuje".

Warszawa, dnia 9 stycznia 1939 r.

OKÓLNIK nr 117

Dotyczy wypełnienia zgłoszeń wywozowych.

Na życzenie Polskiego Instytutu Rozrachunkowego podajemy do wiadomości Panów co następuje:

W myśl §§ 11 i 13 Instrukcji Komisji Obrotu Towarowego z dn.

20.XI.1937 r. (Monitor Polski z dn. 22.XII.1937 r. nr 294 poz. 462) eksporterzy winni na potwierdzeniu banku dewizowego (egz. V) **podawać NNr serii organizacji i konta eksportera**, nadanego w Polskim Instytucie Rozrachunkowym.

Instytut prosi, by banki dewizowe informowały firmy pośredniczące w przypadkach, gdy otrzymują z zagranicy zapłatę za eksport, dokonany przez inne firmy, aby w potwierdzeniu zaofiarowania do skupu waluty eksportowej (egz. V) wskazywały właściwe konto tego eksportera, który dokonał wywozu (jak również nazwę firmy eksportowej i dokładny adres).

W myśl § 11 ust. 3 w/w Instrukcji, potwierdzenie wpływu waluty eksportowej z zagranicy przez bank dewizowy powinno nastąpić z reguły na tym egz. V zgłoszenia wywozowego, który posiada ten sam Nr co zaświadczenie walutowe (egz. II zgłoszenia wywozowego).

Ponadto Instytut prosi, by banki przestrzegały, aby suma podana na odcinku dolnym podtwierdzenia bankowego, doręczanym eksporterowi, była ściśle identyczna z sumą podaną na odcinku górnym, kierowanym do Instytutu. Obydwa odcinki powinny również posiadać identyczną numerację.

Informacje

Z KRAJU.

BILANS BANKU POLSKIEGO ZA R. 1938.

Dnia 13 lutego odbyło się doroczne walne zebranie akcjonariuszów Banku Polskiego.

Porządek dzienny zebrania między innymi obejmuje zatwierdzenie sprawozdania z działalności Banku w 1938 roku wraz z bilansem i rachunkiem zysków i strat oraz rozpatrzenie projektowanego podziału zysków.

Bilans ostateczny Banku Polskiego na 31 grudnia roku ubiegłego zamyka się sumą około 2 miliardów złotych.

W aktywach na uwagę zasługuje pozycja zapasu złota, który wzrósł w ciągu roku ubiegłego o przeszło 10 milionów zł do 445,2 miln., natomiast zmniejszyła się pozycja dewiz zagranicznych z 36 miln. zł w końcu roku 1937 na 18 miln. zł. Wzrost wykazał portfel weksli zdyskontowanych, a mianowicie o blisko 170 miln. i wynosił na koniec roku ubiegłego 830,8 miln. zł.

Bilety skarbowe zdyskontowane wzrosły z 23,3 miln. do 81,9 miln. zł, a pożyczki zabezpieczone zastawami z 24,3 miln. do 112,1 miln. zł. Również uległa wzrostowi pozycja papierów procentowych własnych — do 133,8 miln. zł.

Zadłużenie skarbu państwa w Banku Polskim spadło z 80 miln. do 45 miln. zł. Udziały Banku obniżyły się o ½ miln. zł do 25 miln. zł.

W pasywach pozycja natychmiast płatnych zobowiązań Banku uległa spadkowi z 359,7 miln. do 251,1 miln. złotych.

Czysty zysk za rok ubiegł wynosi 8,2 miln. zł, z czego na 8 proc. dywidendę dla akcjonariuszów od kapitału zakładowego 100 miln. zł przypadnie 8 miln. zł. Obieg biletów bankowych uległ wzrostowi o 346,7 miln. do wysokości 1.406,2 miln. zł.

BILANS BANKU POLSKIEGO ZA III DEKADĘ STYCZNIA.

W trzeciej dekadzie stycznia zapas złota w Banku Polskim powiększył się o 0,4 miln. zł do 446,3 miln. zł, stan pieniędzy zagranicznych i dewiz wzrósł o 1,2 miln. zł do 18,3 miln. zł.

Suma wykorzystanych kredytów zwiększyła się o 27,3 miln. zł do 908,4 miln. zł, przy czym: portfel wekslowy wzrósł o 4,2 miln. zł do 745,6 miln. zł; portfel zdyskontowanych biletów skarbowych powiększył się o 18,1 miln. zł do 64,7 miln. zł; stan pożyczek zabezpieczonych zastawami zwiększył się o 5,0 miln. zł do 98,1 miln. zł.

Zapas polskich monet srebrnych i bilonu zmniejszył się o 14,9 miln. zł do 44,9 miln. zł.

Pozycja „inne aktywa" wzrosła o 6,7 miln. zł do 201,7 miln. zł, pozycja zaś „inne pasywa" uległa zmniejszeniu o 4,3 miln. zł do 143,4 miln. złotych.

Natychmiast płatne zobowiązania spadły o 39,6 miln. zł do 1.348,2 miln. złotych.

Pokrycie złotem wynosi 30,28 proc.

Stopa dyskontowa 4 i pół proc., stopa od pożyczek zastawowych 5 i pół proc.

ZMIANA STATUTU BANKU POLSKIEGO.

Rada Banku Polskiego uchwaliła szereg ważnych zmian w statucie Banku, które zostały przedstawione Walnemu Zebraniu Akcjonariuszów dnia 13 lutego rb.

Uchwała Rady Banku — będąca wyrazem dążenia do uporządkowania rynku pieniężnego — pozostaje w ścisłym związku z konsekwentnymi wysiłkami Rządu w kierunku zlikwidowania procesów kryzysowych i pokryzysowych, dostosowania działalności instytucji finansowych do obecnej rozwojowej tendencji gospodarczej w Polsce oraz wzmocnienia zaufania do struktury aparatu kredytowego.

Stosownie do komunikatu Banku z października r. ub. jedną ze zmian statutu jest zmiana dotycząca zasady pokrycia emisji banknotów. W poszukiwaniu dróg rozwiązania tego zagadnienia w płaszczyźnie interesów gospodarki polskiej, władze Banku uznały za najbardziej odpowiednie oparcie się na systemie utrwalonym i cieszącym się zaufaniem w takich krajach jak Anglia, Finlandia, Norwegia i Szwecja. Wspomniany system polega na tym, że bank centralny ma obowiązek utrzymywania zapasów złota w stosunku ściśle określonym do tej kwoty obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań, która przekracza ustalony sta-

tutem kontyngent tak zwanej emisji fiducjarnej. W myśl tych założeń zmiany statutu Banku Polskiego wprowadzają zasadę, że Bank obowiązany jest — zamiast dotychczasowego pokrycia w wysokości 30 proc. — posiadać zapas złota w stosunku odpowiadającym przynajmniej 40 proc. sumy, o jaką obieg biletów bankowych łącznie ze stanem natychmiast płatnych zobowiązań przekraczać będzie kwotę 800 miln. zł. Wymienioną kwotę emisji fiducjarnej Rada Banku może za zgodą ministra skarbu podwyższać, w zależności od sytuacji rynku pieniężnego, jednak najwyżej do 1.200 milionów złotych.

Równocześnie z wyżej omówioną zmianą uwidoczniła się potrzeba uzgodnienia postanowień art. 47, normujących wymienialność banknotów, ze stanem faktycznym. Modyfikacja statutu w tym punkcie zachowuje nadal dotychczasową zasadę, że Bank będzie miał w przyszłości obowiązek wymiany swych bilonów na złoto. Do czasu wejścia w życie tej zasady Bank będzie wymieniał bilety bankowe na czeki zagraniczne według kursów Giełdy Pieniężnej w Warszawie z zachowaniem postanowień ustawy monetarnej i przepisów dewizowych.

Spośród dalszych zmian wymienić należy uporządkowanie i konsolidację niektórych kredytów udzielonych przez Bank. W latach 1931—38 Bank udzielał kredytów krótkoterminowych na cele związane częściowo z akcją pomocy rolnictwa a częściowo z finansowaniem przez Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny niektórych inwestycji. Rozmiary wykorzystania tych kredytów w Banku przez instytucje podawcze podlegały w poszczególnych latach dość znacznym wahaniom zależnym od stopnia płynności rynku pieniężnego. Obecnie dokonana została konsolidacja zobowiązań z tytułu tych kredytów, wskutek czego proponowana jest ich zamiana na oprocentowany i amortyzacyjny dług Skarbu Państwa.

Ponieważ zamiana ta spowoduje poważne zmniejszenie portfelu wekslowego (o sumę jaka zostanie przeniesiona na rachunek długu Skarbu Państwa) zostały również zmienione postanowienia określające granice niektórych operacji Banku w zależności od stanu portfelu wekslowego przez zastąpienie dotychczasowych norm procentowych cyframi absolutnymi. Bank będzie mógł udzielać pożyczek na zastaw papierów rów wartościowych do wysokości 300 milionów złotych. Ulega również zmianie dotychczasowy art. 60 o dyskontowaniu krótkoterminowych papierów wartościowych w stosunku do stanu portfelu wekslowego. Artykuł ten, na mocy którego Bank dyskontuje bilety skarbowe, został zmieniony w tym kierunku, że zamiast dotychczasowej normy procentowej, określającej plafon dyskonta biletów skarbowych w stosunku procentowym do stanu portfelu wekslowego wprowadza się nieprzekraczalną granicę cyfrową skupu biletów skarbowych — 400 milionów złotych. Równocześnie Rada zaproponowała podwyższenie dotychczasowej granicy, do której Bank miał prawo nabywać na własny rachunek papiery procentowe notowane na giełdach krajowych, za 150 do 200 milionów złotych.

Spośród innych zmian zaproponowano, aby dyskontowane weksle zabezpieczone rejestrowym zastawem rolniczym oraz weksle wynikające

z udzielonych przez instytucje kredytowe zaliczkowych kredytów na sprzedaż płodów rolnych mogły być 9-miesięczne; również 9-miesięczne mogłyby być weksle pochodzące z kredytów sezonowych zaciągniętych przez przedsiębiorstwa tych związanych z rolnictwem gałęzi przemysłu, które ustali Rada Banku.

Na mocy porozumienia z ministrem skarbu termin przywileju emisyjnego ma być przesunięty do 31 grudnia 1934 r. Równocześnie podwyższona zostanie granica bezprocentowa kredytu dla Skarbu Państwa ze 100 do 150 milionów złotych.

Spośród zmian dotyczących praw akcjonariuszów wymienić przede wszystkim należy zmiany art. 5, 17 i 18. Stosownie do dawnego brzmienia statutu prawo jednego głosu na Walnym zebraniu daje każde 25 akcji, przy czym maksymalna ilość głosów jest osiągana przy posiadaniu 12.500 sztuk akcji. Według nowego statutu prawo jednego głosu dawałoby 10 akcji zaś maksimum ilości głosów będzie osiągane przy posiadaniu 10.000 sztuk. Następna zmiana w tym dziale dotyczy zasad podziału zysku (art. 75). Dotychczas istniała zasada, że udział Skarbu Państwa w zyskach Banku rozpoczyna się po wypłaceniu 8 proc. dywidendy. W myśl obecnych zmian Skarb Państwa brałby udział w zyskach po wydzieleniu 6 proc. dywidendy. Władze Banku są przekonane, że dochód z akcji Banku będzie w przyszłości mógł wynosić — podobnie jak ostatnio — niemniej niż 8 złotych od akcji 100-złotowej. Wyrazem tej intencji władz Banku jest nowy przepis, na mocy którego istnieje możność utworzenia rezerwy na wypłatę dywidendy oraz nowe postanowienie dotyczące funduszu zapasowego. Fundusz zapasowy uległ obniżeniu o straty, wynikłe na lokacie tegoż funduszu do dnia 31 grudnia 1938 r. w związku ze spadkiem kursu funta i dolara oraz konwersją niektórych papierów wartościowych. Straty te będą całkowicie umorzone przez redukcję funduszu zapasowego z 89 do 75 milionów złotych, a wobec tej zmiany dochód z lokaty funduszu, wynoszący rocznie ponad 4 miliony złotych, przeznaczany — jak to wynika ze sprawozdań Banku — na pokrycie strat na lokacie funduszu, będzie mógł być w przyszłości zarachowany jako zysk Banku i wraz z innymi zyskami podzielony pomiędzy akcjonariuszów.

Jeżeli chodzi o sprawy organizacyjne, to zastępstwo Prezesa Banku w razie jego nieobecności sprawować będzie na Walnym Zebraniu i w Radzie Banku jeden z członków Rady z wyboru, wyznaczony przez Ministra Skarbu.

Pozostałe zmiany mają na celu dostosowanie przepisów statutowych do obowiązującego ustawodawstwa, usunięcie tekstu o znaczeniu historycznym (art. 4) oraz wprowadzenie poprawek o znaczeniu porządkowym.

Całość zmian statutu po uchwaleniu przez Walne Zebranie Akcjonariuszów będzie wymagała zatwierdzenia w drodze ustawodawczej.

BILANS HANDLU ZAGRANICZNEGO ZA GRUDZIEŃ 1938 R.

Bilans handlu zagranicznego Polski w grudniu r. ub. przedstawiał się następująco:

przywóz — 321.464 ton wartości 112.121 tys. zł.

wywóz — 1.610.879 ton wartości 122.792 tys. zł.

Dodatnie saldo w grudniu r. ub. wyniosło 10.671 tys. zł.

W porównaniu do listopada r. ub. wywóz wzrósł o 6.967 tys. zł, natomiast przywóz zwiększył się o 6.109 tys. zł.

Dla porównania zaznaczyć należy, że w grudniu 1937 r. wartość przywozu wyniosła 110,7 miln. zł, wywozu zaś 108,5 miln. zł.

BILANS HANDLU ZAGRANICZNEGO ZA 1938 ROK.

Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej Polskiej i w. m. Gdańska — według tymczasowych obliczeń Głównego Urz. Stat. — przedstawiał się w r. 1938 następująco: przywóz 1.300 miln. zł, wywóz 1.185 miln. zł, ujemne saldo — 115 miln. zł. W porównaniu z rokiem 1937 ujemne saldo w r. 1938 wzrosło o 57 miln. zł; wzrost ten w 60 proc. należy przypisać likwidacji zamrożonych należności w Niemczech.

Pasywność bilansu handlu zagranicznego w r. 1938 wykazywała w pierwszych trzech kwartałach stałą tendencję malejącą, w ostatnim kwartale zaś polski bilans handlowy dał już saldo dodatnie, jak wynika z następujących danych (w miln. zł): saldo ujemne w I kwartale r. ub. wyniosło 58, w II — 49, w III — 39, w IV zaś saldo było dodatnie i wyniosło — 31 miln. zł.

Z ZAGRANICY.

NOWA ZELANDIA.

WPROWADZENIE REGLAMENTACJI DEWIZOWEJ.

Nowa Zelandia jest pierwszym dominium angielskim, które wprowadziło reglamentację dewizową. Reglamentacja dotyczy uregulowania kwestii wywozu i przywozu towarów oraz zaofiarowania do skupu upoważnionym bankom waluty eksportowej.

JUGOSŁAWIA.

TRANSAKCJE DEWIZOWE CUDZOZIEMCÓW-WŁAŚCICIELI PRZEDSIĘBIORSTW.

Okólnik Banku Narodowego zarządził, że cudzoziemcy, posiadający przedsiębiorstwa w Jugosławii, mogą dokonywać transakcji dewizowych na rachunek swych firm tylko w następujących wypadkach: 1) o ile cudzoziemiec posiada zezwolenie na pobyt przynajmniej na 1 rok. Transakcja winna być dokonana przed upływem przedostatniego miesiąca zezwolenia na pobyt; 2) o ile przedsiębiorstwo wpłaca przynajmniej 200.000 dinarów rocznie do kas rozrachunkowych.

ZAKAZ PRZYWOZU BANKNOTÓW 1.000 I 500-DINAROWYCH.

Został ogłoszony zakaz przywozu banknotów 1.000 i 500-dinarowych i to zarówno w ruchu podróżnych, jak i w obrocie pocztowym.

BRAZYLIA.

ZAKAZ WYSYŁKI BANKNOTÓW ZAGRANICZNYCH.

Kontrola bankowa Banco do Brazil zarządziła 21.XI.1938 r., że wysyłka zagranicznych banknotów celem zapłaty za towar, odsetek, dywidend, udziału w zyskach itp. została zakazana. Zapłata tych należności może być dokonana jedynie przydzielonymi w tym celu dewizami.

RUMUNIA.

OBRÓT Z ZAGRANICĄ PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI.

Zostały zakazane przywóz i wywóz krajowych i zagranicznych papierów wartościowych bez zezwolenia Banku Narodowego. Obrót wewnątrz kraju dokonywany być może jedynie papierami wartościowymi opatrzonymi nadrukiem „płatne w lejach w Rumunii".

Z PIŚMIENNICTWA.

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki, Tadeusz Bielobradek. — Polskie Ustawodawstwo Dewizowe. Dodatek nr 5, listopad 1938 i dodatek nr 6, grudzień 1938.

Dodatki zawierają wszystkie ostatnie zmiany w ustawodawstwie dewizowym, a między innymi jednolity tekst dekretu dewizowego. Ponadto dodatek zawiera tekst polsko-niemieckiego układu rozrachunkowego, ostatnie okólniki Komisji Dewizowej, Związku Banków w Polsce, orzecznictwo Sądu Najwyższego i instrukcje P. I. R. w sprawie zasad rozrachunku.

Dr I. Blei. — Przymus zgłoszenia i odprzedaży mienia zagranicznego.

Broszurka ta wydana w kilka dni po ogłoszeniu rozporządzenia o zgłoszeniu i zaofiarowaniu do skupu mienia zagranicznego, spełniła niewątpliwie swoje praktyczne zadanie popularnego wyjaśnienia przepisów rozporządzenia. Z poglądem autora, że w razie sprowadzenia do kraju w czasie od 10 listopada do 10 grudnia 1938 r. z zagranicy nadwyżki ponad zł 5.000, pozostałej reszty można nie zgłaszać, zgodzić się nie można, gdyż zwolnienie od zgłoszenia maximum zł 5.000 dotyczy tylko tych osób, które w dniu 10 listopada 1938 r. większej sumy za granicą nie posiadały.

Stanisław Krzemicki. — Nowelizacja prawa dewizowego.

W artykule pod powyższym tytułem, ogłoszonym w „Palestrze" z listopada 1938 r., autor omawia systematycznie i porównawczo z dotychczasowymi przepisami nowelę do dekretu dewizowego z 6.XI.1938 r., rozporządzenie o zgłoszeniu i zaofiarowaniu mienia zagranicznego i dekret amnestyjny.

Stanisław Ettinger. — Egzekucja w świetle prawa dewizowego.

Ukazała się pod powyższym tytułem w formie oddzielnej broszury praca Redaktora naszego pisma, drukowana poprzednio w „Polskim Procesie Cywilnym".

WYDAWNICTWO i ADMINISTRACJA
KSIĘGARNIA POWSZECHNA
Warszawa, Pl. Napoleona 1
TEL. 6.70-15 – KONTO P. K. O. 21.153
Adres Redakcji
Warszawa, ul. Marszałkowska 137 m. 9
Tel. 5.38-88

PRENUMERATA KWARTALNA ZŁ 3.—

Zakłady Graficzne „MONOLIT", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.